

ÚR SUÐUROY

Í Porkeri, Kristihimnaferðsdag.

Ofta hava menn nevnt Suðuroynna hina av Landsstýri og Løgtingi gloymda oyin, og tíverri er tað alt so satt. Vit sita her nú hóskvöld og hava ikki sæð eitt einasta blað, sum prentað er í hesi vikuni.

Eg spurdj beint nú, um »Ternan« er komin til Vágs, Svárið var: Nei, hon kemur friggjadag og fer norður aftur leygar morgunin. Also eisini friggjadagurin skal fara og ein stórir partur av leygardegnum, t. v. s. ein heil vika mitt um summarið í besta Harrans veðri, og eingin postur. Hevði hetta einans hent hesa einu vikuna, so kundi ein roynt at bitið tenninar saman og tagt; men viku aftaná viku fáa vit í Porkeri og Hóví einki blað fyrr enn friggjadag og ofta ikki fyrr enn leygardeg.

Telefonóskilið leggi eg ikki í at umtala á hesum sinni. Tað er so nógv umtalað frammanundan.

So er tað akvegurin millum Hov og Øravík, sum skal binda henda syðra helmingin av oynni saman við Tvøroyri. Hovbingar og Tvøroyrarmenn klagu um arbeiðsloysi, og vit rópa eftir at fáa vegin, men teir, ið landinum stýra, venda tað deyva oyrað til.

I vetur samtykti Løgtingið at lata Norðmenn fáa rætt til at dríva hvalaveiðu við stöðum í Føroyum. Vit gleddu okkum til at kunna fara til Loprarar eftir tvösti eins og í gomlum dögum, tá ið Norðmenn vóru har — tá fingi fólk nógv og gott tvösti fyri nærur einki afturimóti, sum tá ið aðrir fingi stöðirnar. — Arbeiðsfólk gleddu seg til at fáa arbeiði, og menn roknaði við at sleppa við bátunum, sjálvt um Norðmenn komu, so sluppu altíð nakrir føroyingar uppí part. Men alt hetta fall niður fyri. Teir, ið stýra, leggja ikki í at fortelja okkum, hví eingir Norðmenn komu. Fólk eru forvitin og spyrja.

Nú er streymurin góður, men tíverri hevur veðrið ikki lagað seg væl. Á landi er veðrið gott, men landssynningur og eystan forða sum oftast fyri útróðri her um okkara leiðir. Meðan talan er um útróður fari eg at biðja tíðindamenn í øðrum bygðum siga frá, hvussu fiskiskapurin er — og so eitt aftrat. Menn her spyrja eftir, hvussu fiskaprisurin er norðanfjórðs og í øðrum bygðum her í oynni.

Her í bygdini er tað krumbúðin í Skemmuni, ið mest keypir fisk. Tað er firmað J. Dahl Gørdum, ið hevur henda handil her í bygdini. Útróðrarmenn fáa fyri alt, ið hevur toskaskræðu 45 oyru pr. kg við hövðinum, fyri hýsu, uppsá o. a. 30 oyru pr. kg og fyri kalva 1 kr. 50 oyru pr. kg.

Beint nú talaði eg við ein mann, sum helt seg vita, at prisurin t. d. í Klakksvík og eisini aðrastaðni norðanfjórðs er væl hægri enn her. Men vónandi fáa vit tilfellið tíðindi her í blaðnum við tað fyrsta.

Tað ið her frammanfyri stendur varð skrivað í gjár hósdag, og tá nevndi eg hvussu troytandi tað er at stegja eina heila viku eftir posti um summarið í finasta veðri — nú er friggjakvöld og enn er eingin postur komin. Job var tiltikin sum ein tolin maður; men neyvan hevði hann dugað at fatað, hví eingin hugsar um, at tað eisini búgva nøkur hvít menniskju her á syðra helming á Suðuroy. Var eingin her uttan halanegarar, so hevði tað kanska miðni at siga, men vit hava eisini krav uppá at frætta aðrastaðni frá. »Ternan« kom til Vágs í dag, og postbáturin sigldi her, men tað fellur ongan jón at lata postbátin fóra postin higar. Hvat siglir hann higar til?

Nú er also ein heil vika farin, síðan nakað føroyskt blað kom seinast higar til bygdina. Her búgva tó 500 fólk og 200 í Hóví. Also 700 fólk, ið soleiðis eru burtgloymd uttan tá ið vit gloyma at rinda lögtingsskattin, tá minnast teir til at senda pantifútan bæði til Hovs og higar.

Her má fáast eitt annað skil soleiðis at postbátur og postbilur stegdar í Vági inn til »Ternan« er komin til Vágs, annars er eingin meining í at hava tey gangandi higar til Porkeris og Hovs.

Nú er sunnudagur 30. mai, og nú kann eg siga frá, at í gjár var ein ófóra góður útróðrardagur her. Menn fingi frá 50 kr. og upp í kr. 100.00 í part. Tað má sigast at vera ein góð veiða. Tað er bara ovtrongligt her at leggja fiskin upp. Lendingarókið er ovtrongligt. Her má nakað verða gjørt, so skjótt sum fólkaflokkssambandið er ríkið frá landsins stýri.

Nú frætta vit, at fiskaprisurin í Grønlandi er lægri enn í fjór. Tað boðar ikki frá, at yvirklassin ynskir frið í 1955 heldur enn ári frammanundan. Teir líta kanska á, at fólkaflokkssambandið verður at forða fyri verkfalli, men tað verða teir nokk snýttir av — valg verður í heyst.

Menn spyrja, hvussu tað gongst við at fáa sjómarkið flutt munandi út eftir — um nakað verður gjørt ella einki hesum máli viðvíkjandi. Eg noyðist at siga sum er, at tað batar einki at spyrja meg, tí hetta tykist at vera eitt loyndarmál, sum einans Landsstýrið veit skil á. Vónandi verður eingin bindandi sáttmáli gjørdur fyrr enn málið er lagt fyri Løgtingið. Hetta haldi eg, at vit hava rætt at krevja, sjálvt um vit ikki hoyra til landsins stjórnarflokkar. Forvitnisligt hevði verið at frætt, hvussu tað gongst við tingingunum hesum máli viðvíkjandi.

J. H. Danbjørg.

»Land og Folk« um gerðadómin.

Aður hevur kommunistiblaðið »Tjóðviljin« tikið til orða og vart ólógliga verkfall Fiskimannafelagsins. Nú hevur eisini danska kommunistiblaðið »Land og Folk« í oddagrein sagt sína hugsan um dóm valdgerðarættins.

»Land og Folk« heldur at tað er ívastaðni um gerðarætturin hevði mynduleika at døma í hesum máli, tá ið tað má ætlast at vera eitt føroyskt sermál. (Í heimastýrislógini av 1. apríl 1948 verður sagt, at allar galdandi lógir og reglugerðir verða í gildi, til aðrar føroyskar lógir og reglugerðir verða settar í teirra stað. Hetta er ikki gjørt í hesum máli.) Annars sigur blaðið, at Fiskimannafelagið einki hevur við De samvirkende Fagforbund at gera, og er fullkomuliga ólíkt danskum fákfeløgum.

Viðari spyr blaðið, hvat gerðarætturin verður at gera, um nú Fiskimannafelagið noktar at gjalda bótna. Verður gerðarætturin tá at heita á politj og pantifúta og beita teir á kroppin á fátækum føroyskum fiskimonnum?

Sum kunnugt var tað Robert Mikkelsen, sakførari og fyrrv. kommunistiskur fólkatingsmaður, ið varð Fiskimannafelagið í valdgerðarættinum.

Tórshavnar

líkkistugoymsla

hefur telefon nr. 2206

ymiskir prisir

JACOB C. JOENSEN

snikkari

TAÐ RÝKUR AV LÍKINUM Í AFTURHALDSLASTINI

Tað er tann munur hjá okkum og grannalondunum Danmark, Noregi Svítri og Onglandi, at meðan arbeiðarafjöldin í hesum londum stendur bæði fakliga og politiskt sterkt fylkt, eiga vit hvørki ta fakliga ella politisku fylkingina. Hin fakliga fylkingin er neyðug og av alstórum týðningi, men verður aldri einsamall at vinna fullan sigur fyri livneyðsynjarkrøvum arbeiðaranna og fiskimanna. Hetta hava arbeiðarar í grannalondum ásaðnað. Teir standa tí mannliga politiskt fylktir Úrslitið er eisini, at arbeiðaraflokkarnir — javnaðarflokkarnir — sita við ræðinum í Danmark, Noregi og Svøriki.

Soleiðis hevur tað tíverri ikki gingið hjá okkum.

Úrslitið er hareftir.

Vit hava verkfall á hvørjum ári; men úrslitini eru ongantíð samsvarandi offrið, ið fiskimenn og arbeiðarar mugu lata. Hin arbeiðandi fjöldin maktast, tjóðin viknar, ólag og skilaloysi ræður allastaðni.

Kortjún kundi allir hesir trupulleikar verið burturbeindir og lívstøði fiskimanna og arbeiðaranna verið tryggjað. Vit kundu havt bygt á hollum grundarlagi; men tíverri hava ramir afturhalds menn stíð við ræðinum, og úrslitið er, at einki hevur verið gjørt fyri at bóta um korini hjá teirri arbeiðandi fjöldini.

Einsamallur hevur javnaðarflokkurin lagt til brots fyrj einum sonnum og miðvísium uppbyggjarpolitikki; men henda politiska fylkingin hevur aloftast verið ov fámennt, ið hvussu er, tá ið tað galt teir heilt stóru framstigið.

Hóskandi kundi verið at nevnt tilfellið, at har nakað er vunnið.

Sosiala forsorgin.

Hin sosiala forsorgin hevur altíð verið eitt aðalmál javnaðarmanna. Tey gomlu, tey avlamnu og tey sjúku vóru illa stódd. Javnaðarmenn troðkaðu á at vissa teimum somu kor og somu hjálp, sum fólk fingi út á landinum í Danmark. Afturhaldsflokkarnir bardust ímóti. Vit fingi eina neyðarsliga og forkryplaða sosiala forsorg — eina ellis- og avlamishjál, ið ongum líktist. Ikki fyrr enn hitt fyrsta landsstýrið varð sett eydnaðist at skera íggjøgnum. Javnaðarmenn settu sum treyt fyrj samgonguna við sambandsmenn, at hesin spurningur varð loystur. Úrslitið er, at tey gomlu og avlamnu eru hampu luga tryggjaði í dag — men nógv er eftir enn at vinna.

I oyra stríðið

I fyrja helmingi av seinasta heimsbardaga vóru okkara arbeiðarar undirløntir. Teir fingi beri 0.85 oyru fyrj hvørt prístalstígg — 0.15 oyru ov lítið í løn fyrj hvørja ferð, teir skuldu keypa fyrj 1 kr. Hesum óskili royndu javnaðarmenn at koma til lívs. At endanum bar til. Tætt undan einum vali í 1943 góvu fólkaflokksmenn eftir og arbeiðarum var bjargað i oyra fyrj hvørt prístalstígg. — Ein stórvinningur.

700 kr. um mánaðin.

Harðir var bardagin fyrj at tryggja fiskimonnum minstulón og forskot. Javnaðarmenn vildu hava minstulónina 700 kr. um mánaðin; men ikki fingust afturhaldsflokkarnir at ganga við til meira enn 500 kr. Eisini forskotsrindanina eydnaðist tað at fremja aftaná harðan leik. At afturhaldsflokkarnir hava forkryplað og roynt at av-

tikið hesar góðar er ein søga fyrj seg. — Ein álvarsamur spurningur, ið öll eiga at kenna, er: *Vildi nakað verkfall havt verið seinastu árin, um afturhaldsflokkarnir hövdu havt fylgt javnaðarmonnum og tryggjað fiskimonnum 700 kr. í minstulón?*

Avrokningarnar.

Avrokningarnar hava altíð verið ein stríðsspurningur. Í mong ár hava javnaðarmenn stríðst á tingi fyrj at tryggja fiskimonnum avrokningnar við lóg ávísa úð aftaná søluna og gjøgnum fiskimannafelögin. Ikki fyrr enn í seinastu tingsetu eydnaðist tað Dam og Danbjørg aftaná langa togan at fáa fiskivinnunevndina at ganga við til slíka lóg. Fiskimenn hava nú við lóg arheimild ræt til avrokningina 4 vikur aftaná søluna. Aftaná 4 viku dagin mugu útgerðarmenn gjalda fiskimonnum 6 pst. í rentu. Í ár var hetta ein verfallsorsøk. Hvussu nógv annarleiðis var ikki alt vordíð, um hesin spurningur var loystur, tá ið javnaðarmenn vildu hava hann loystan?

Frábýstisrátturin.

Ár eftir ár hava javnaðarmenn á tingið reist málið um við lóg at tryggja fiskimonnum frábýstisrátt við øllum veiðuförum, men vónleyst at fáa tað framt fyrj afturhaldsmeiralaðanum. Nú hava hørd verkföll staðið av hesum. Tað er úrslitið av, at Føroya fólk væl eftir val hava valt stokkconservativar menn á ting — men av skaða verður ein klókur. Hesin ráttur er nú vuninn — tó ikki skrásettur við lóg.

Hesi dømi prógva til fullnaðar, hvussu ómetiliga nógv alt hevði verið ódrísi, um javnaðarpolitikkurin hevði átt valdið á tingið. Landið var spart sær komið, verkfall neyðan hugsandi, fyrj milliðmissir, fólkíð alt betri at vinnulívið miðvist fram á veg. Í dag tykist alt meira fáfongt, men framvegis er tað javnaðarpolitikkurin, ið ber framburð og menning fólksins í skjóldri sínum.

I komandi blað fara vit at taka upp annan tátt og vísa á, hvat glatast mátti fyrj fólk og tjóð, tí ikki tær sosialistisku hugsjónirnar vundu frama.

Nunnuskúlin.

I juni verður nýggi skúlin hjá nunnunum vígdur. Hetta er stórir skúli bygdur av træ í 3. hæddum.

Skúlastovunur eru átta, umframt sovisalir og ein spælisalur, ið er 28 m langur og 7 breiður, har bórnini kunnu spæla í vána veðri og er har urga og leikpallur. Umframt hetta, er gjørdur skúlakøkur, har ein rúgva av fólk kann arbeiða uttan at standa í vegin fyrj hvørjum øðrum, har er vanligur komfýrur umframt fleiri el-tól.

Hesin skúli kostar nú um 345 tus. kr. Johan Ziska hevur gjørt tímursmátið, Wensil Petersen hitainleggði og Einar Mikkelsen el-innleggði.

Hetta er eitt væl úr hondum greitt arbeiði, ið er til rós fyrj teir ið gjørt hava.

Javnaðarmenn í Jugoslavíu.

I Jugoslavíu hevur sum kunnugt einans kommunistaflokkurin verið loyvdur, síðan Tito tók við ræðinum har. Seinni tíðina er kommunistiska harðræðið linkað, og nú frættist at javnaðarmenn eru í ferð við at skipa ein nýggjan javnaðarflokk.